

Skattbyrði flestra lækkar á árinu 2009

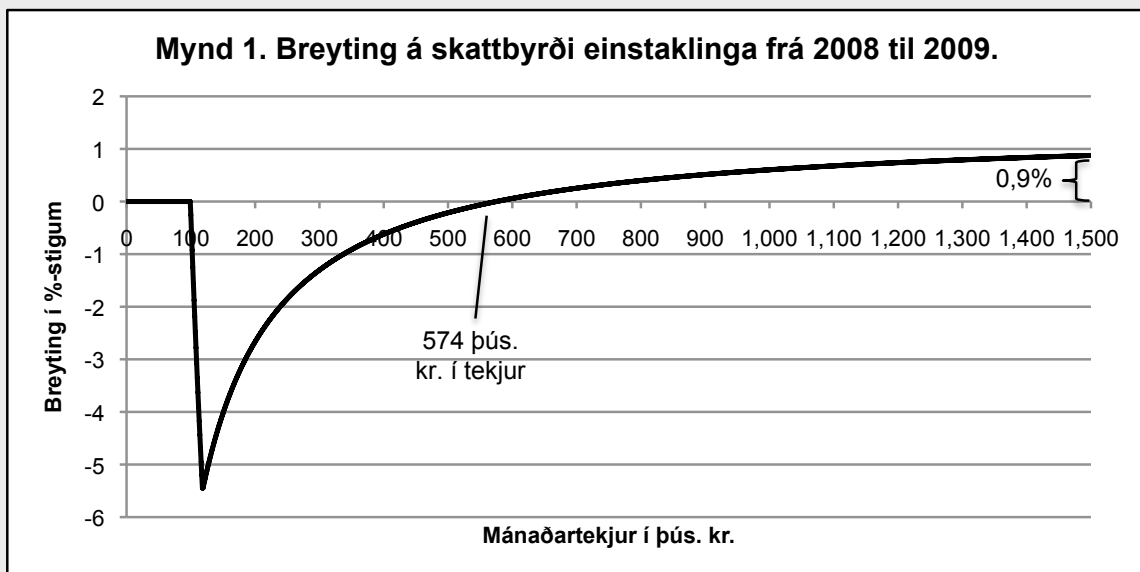
eftir Arnald Sölva Kristjánsson hagfræðing.

Í grein í tímaritinu *Vísbinding* (2. tbl.) er fjallað um breytingar á skattkerfinu sem tóku gildi um áramótin. Þar er spurt hvort skattbyrði einstaklinga muni aukast á árinu og hvernig breyting á skattbyrði muni verða eftir tekjum. Niðurstaðan er sú að skattbyrði meginþorra einstaklinga muni minnka á árinu og því má segja að um almenna skattalækkun sé að ræða en ekki skattahækkun.

Breytingarnar um áramótin fólu í sér að álagningarhlutfall staðgreiðslu tekjuskatts hækkaði um 1,5%-stig, aftur á móti hækkaði persónuafslátturinn um 24% vegna ákvarðana sem áður höfðu verið teknar. Á mynd 1 má sjá nettó áhrif breytinganna, neikvæð gildi þýða minnkun á skattbyrði í %-stigum, jákvæð gildi þýða aukningu á skattbyrði.

Á myndinni má sjá að einstaklingar með tekjur á bilinu 100 til 574 þús. kr. á mánuði munu á þessu ári greiða lægra hlutfall tekna sinna í tekjuskatt. Lækkunin er mest hjá fólki með 120 þús. kr. í tekjur eða um 5,5%-stig. Minnkun á skattbyrði fjarar síðan út eftir því sem tekjur eru hærrí. Til þess að skattbyrði aukist þurfa tekjur að vera hærrí en 574 þús. kr. á mánuð. Aukningin er þó ekki mikil. Skattbyrði einstaklinga með 1,5 millj. kr. í mánaðartekjur eykst um 0,9%-stig eða sem nemur um 13 þús. kr. í aukinni skattgreiðslu á mánuð.

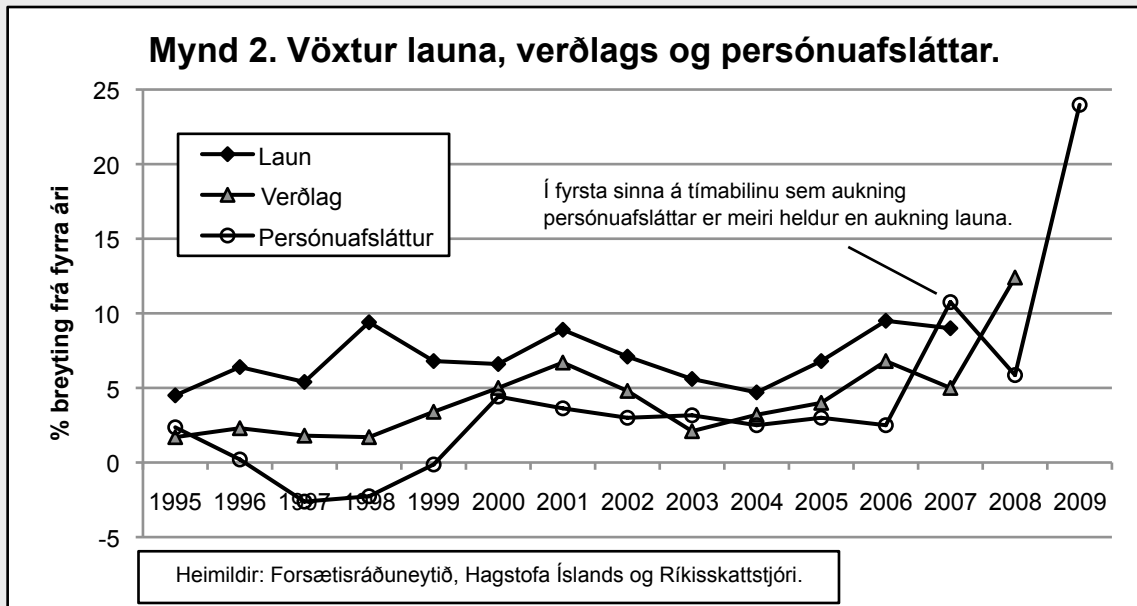
Meginþorri einstaklinga eru hins vegar með tekjur undir 574 þús. kr. Meðaltekjur eru á bilinu 300-400 þús. kr. Á árinu 2007 voru færri en 10% framteljenda með tekjur yfir 574 þús. kr. á mánuð. Af þessu má sjá að meginþorri einstaklinga mun á þessu ári greiða lægri skatt. Það er því óhætt að fullyrða að breytingarnar um áramótin hafi í för með sér almenna skattalækkun.

Í greininni eru breytingarnar einnig settar í sögulegt samhengi. Í ljós kemur að breytingar sem átt hafa sér stað á undanförunum þremur árum marka talsverð tímamót í sögu staðgreiðslukerfisins. Frá því að staðgreiðslukerfið var tekið upp árið 1988 hefur skattbyrði aukist jafnt og þétt. Árið 1985 nam innheimtur tekjuskattur einstaklinga 5,5% af VLF, 9,7% árið 1995 og árið 2006 var hlutfallið komið upp í 14%. Það hefur oft komið fram að ástæðuna fyrir aukningunni má rekja til þess að persónuafslátturinn dróst aftur úr launaþróun, auk þess sem álagningarhlutfallið hækkaði á fyrri hluta tímabilsins. Þrátt fyrir að álagningarhlutfallið hafi frá árinu 1996 lækkað jafnt og þétt þá hefur rýrnun persónuafsláttar vegið enn meira á þeim tíma. Skattar voru lækkaðir með annarri hendinni en hækkaðir með hinni. Nettó útkoman var aukning á skattbyrði og var aukningin mest hjá þeim sem höfðu lágar tekjur.

Árið 2007 varð hins vegar talsverð breyting á ofangreindri skattstefnu. Við undirritun kjarasamninga í árslok 2006 samþykkti ríkisstjórnin að persónuafsláttur skyldi fylgja verðlagi, fallið var frá 1% lækkun staðgreiðsluhlutfalls og persónuafsláttur í staðinn hækkaður um 3.000 kr. Skrefið var síðan stigið til fulls við undirritun kjarasamninga í febrúar 2008 þegar ríkisstjórnin kom með útspil sem kvað m.a. á um 7.000 kr. hækkun persónuafsláttar á næstu þremur árum umfram almenna verðlagshækkun.

Á mynd 2 má glögglega sjá að persónuafsláttur hefur aukist talsvert minna heldur en laun og verðlag á tímabilinu 1995 til 2006. Á myndinni er sýnd hlutfallsleg breyting á milli ára á vísitölu launa, verðlagi og persónuafslætti. Á árunum 1995-2006 náði persónuafsláttur einungis í nokkur ár að aukast jafn mikið og verðlag, en stóð launahækkuninni alltaf langt að baki. Árið 2007 var aukning persónuafsláttar í fyrsta sinn meiri heldur en aukning launa.

Breytingar sem gerðar voru á skattkerfinu frá og með 2007 voru viðsnúningur á skattastefnu síðasta áratugar þar sem lækkun á skattprósentu var ríflega fjármögnuð með því að láta persónuafslátt dragast aftur úr verðlags- og launaþróun. Viðsnúningur hófst við gerð kjarasamninga í árslok 2006 og var skrefið stigið til fulls í ársbyrjun 2008.

Breytingarnar sem tóku gildi nú um áramótin staðfesta þennan viðsnúning enn frekar þar sem persónuafslátturinn var hækkaður um 24% og skattprósentan (álagningarhlutfall í staðgreiðslu) hækkuð. Nettó áhrif breytinganna eru þau að meðal- og lágtekjuhópar fá hófsama skattalækkun á meðan að fólk með hærri tekjur fær hófsama skattahækkun. Þó hátekjufólki sé með þessum breytingum í reynd hlíft við miklum skattahækkunum, þrátt fyrir mikla erfiðleika í opinberum búskapi, sætir tíðindum að skattbyrði lágtekju- og meðaltekjufólks skuli nú minnka.

Samandregið má því segja að tiltölulega lítill hluti skattgreiðenda, þ.e. þeir sem eru með yfir 574 þúsund krónur í mánaðarlaun, fær mjög hóflega aukningu á skattbyrði. Skattbyrði meginþorra einstaklinga minnkar og á það helst við um fólk með lágar tekjur. Það er því mjög villandi að kalla breytingarnar nú um áramótin almenna skattahækkun. Hið rétta er að breytingarnar hafa í för með sér almenna skattalækkun.

Sjá nánar greinina „Skattbyrði flestra lækkar á árinu 2009“ í *Vísbendingu* og á www.ts.hi.is. Nánari upplýsingar veitir höfundur (ask7@hi.is).